

הודעה בדבר החלטה שלא להעמיד לדין פלילי

כאשר חושדת המשטרה שאדם ביצע עבירה פלילית מתחילים הליכי חקירה, אשר מטרתם לברר אם יש דברים בגו, ומכאן להמשיך לאיסוף ראיות, המלצה על העמדה לדין וגיבוש כתב אישום בפרקליטות או בתביעה המשטרית. לא פעם מובילים הליכים אלו להחלטה כי החשוד לא יועמד לדין בבית המשפט, וכי התיק ייסגר בגין עילות שונות. במקרים אלו אמורה לצאת הודעה בכתב אל אותו אדם שמבשרת לו על ההחלטה בעניינו, ובאופן כללי ניתן לומר כי אלו "בשורות טובות". עו"ד אסף דוק מסביר על משמעותה של ההודעה ונסיבותיה, מדוע חשוב לוודא את קבלתה, ומה ניתן לעשות על מנת ולהסיר את "כתם" הרישום המשטרתי שייתכן ונותר בעקבותיה.

מקרה לדוגמא - אחזקת סמים ונהיגה תחת השפעה

על מנת להבהיר את הדברים נביא דוגמא שתלווה אותנו לאורך מאמר זה. הדוגמא היא של אדם שעוכב על ידי שוטרים והובא לתחנה לאחר שנמצא בכליו סם מסוג מריחואנה, וזאת בכמות קטנה שהינה בגדר צריכה עצמית (פחות מ-15 גרם). אדם זה הובא לתחנה לצורך חקירה משטרית על עבירת האחזקה וכמו כן נדרש לתת בדיקת שתן, שכן עלה החשד כי נהג תחת השפעת הסם. בתקופה שלאחר מכן המשיכו הרשויות לדון בעניינו, המתינו לקבלת תוצאות הבדיקות שנשלחו למדור זיהוי פלילי, והוחלט שלא להעמידו לדין באף אחת מן העבירות המיוחסות לו.

אי העמדה לדין בשל חוסר עניין לציבור

לגבי החזקת סם לצריכה עצמית, תוצאות המעבדה הראו שאכן מדובר בחומר הפעיל במריחואנה (THC), ולכן אין ספק באשמתו של החשוד. יחד עם זאת, מאחר שהייתה זו הפעם הראשונה שנתפס בעבירה זו, או בשל נסיבות אחרות, הוחלט שלא להעמידו בהתאם להנחיות פרקליט המדינה ובשל חוסר עניין לציבור. במילים פשוטות, העניין הציבורי במקרה זה קטן מאוד כמו גם מידת הפגיעה באנשים אחרים ובציבור בכללותו, ולכן הוחלט שלא להעמיד לדין - בין היתר כדי להקל מהעומס שעל מערכת המשפט. יחד עם זאת, ראוי לציין כי עילת היעדר עניין לציבור אינה תופסת במרבית המקרים של עבירות מסוג פשע (שעונשן עולה על שלוש שנות מאסר), כמו למשל תקיפה הגורמת חבלה של ממש.

הודעה על אי העמדה לדין בגין אחזקת הסם

כעת אמורה להישלח הודעה לאותו אדם בדבר החלטה שלא להעמידו לדין. מדובר במכתב המגיע בדואר שמתייחס למספר עניינים עיקריים. ראשית, מצויים בו פרטים אישיים בסיסיים של הנמען וכן מצוינת העבירה שבה עוסקת ההודעה. שנית, מצוין כי נסיבות העניין אינן מצדיקות העמדה לדין/המשך חקירה. שלישית, מצוין כי עילה זו של חוסר עניין לציבור מובילה לכך שהעבירה לא תיכלל ברישום הפלילי, אך עדיין תיכלל ברישומים הפנימיים של המשטרה (תיק משטרתי). המשמעות היא שגורמים מסוימים הרשאים לכך על פי חוק עדיין יוכלו לעיין בתיק המשטרתי, לראות כי האדם אכן ביצע את העבירה ואף להיחשף לחומרי החקירה בעניינו.

עוד נאמר בהודעה כי הפרקליטות או המשטרה רשאיות לפתוח את התיק מחדש והחליט להגיש בגינו כתב אישום, בכפוף לתקנות ההתיישנות ותקנות נוספות המנויות בחוק. לבסוף, ההודעה תפרט את הדרכים שבהן ניתן לפעול לשינוי העילה מהיעדר עניין לציבור לכדי חוסר אשמה, דבר שיוביל למעשה לזיכוי מוחלט מהחשדות ומחיקת הרישום אפילו מהרישומים הפנימיים של המשטרה.

הודעה על אי העמדה לדין בגין נהיגה תחת השפעה

כאמור, בדוגמא שהבאנו לעיל נחשד אותו אדם גם בנהיגה תחת השפעת סמים, אך הבדיקות שחזרו אל החוקר הממונה על התיק הראו כי לא היו כל שרידי סם אסור בגופו. על כן, אין כל סיבה להעמידו לדין בגין חשדות אלו ואמורה להישלח אליו הודעה דומה, המציינת כי העילה היא חוסר אשמה. כמו כן, ההודעה תפרט כי בגין עילה זו גם לא ייוותר כל רישום פלילי או רישום פנימי במשטרה. אין ספק כי זוהי העילה הרצויה ביותר מצידו של החשוד, שכן היא מנקה אותו מכל רבב העלול לפגום בשמו הטוב או להרע לו בעתיד.

יש לציין כי קיימת עילה נוספת לצד חוסר אשמה והיעדר עניין לציבור, והיא החלטה על אי העמדה לדין בשל חוסר בראיות. משמעותה היא שהאדם אכן חשוד בעבירה המיוחסת לו ושקיים עניין ציבורי להעמידו לדין, אך הרשויות לא הצליחו לאסוף כנגדו מספיק ראיות שיהוו בסיס מספק להרשעה בבית המשפט, או שחלפה תקופת התיישנות בעבירה המסוימת. במקרה זה, דין הרישום הפלילי והמשטרתי זהה עקרונית לעילת היעדר עניין לציבור.

כוססים ציפורניים עד לקבלת ההודעה מהמשטרה

אם נחזור אל אותו אדם החשוד בעבירת אחזקת סם ונהיגה תחת השפעה, הרי שלאחר החקירה הראשונית ומתן הבדיקות מתחילה עבורו תקופה מורטת עצבים. מבחינתו, כל עוד לא קיבל את ההודעה הוא עומד תחת סכנת העמדה לדין בשתי העבירות, חווייה לא נעימה לכל הדעות שגם מצריכה היערכות הולמת. כלומר, עליו לפנות לעורך דין פלילי בעוד מועד, לגבש אסטרטגיית הגנה, לשלם שכר טרחה, להתכונן מבחינה נפשית, משפחתית ותעסוקתית לענישה, וכדומה. לכן, הוא ממתין בכל יום לשירותי הדואר ומחכה בכיליון עיניים להודעה שתבטל את המשפט.

ואולם, חשוב לדעת כי מערכות האכיפה והתביעה בישראל אינן פועלות באופן מושלם, כך שבמקרים רבים עשויה להתקבל החלטה על אי העמדה לדין אך הידיעה על כך תתבוסש לבוא. כלומר, עשוי לחלוף זמן רב למן קבלת ההחלטה ועד משלוח ההודעה, ולעיתים קרובות אפילו לא נשלחת כל הודעה בעניין. המשמעות היא שאותו אדם יעבור תקופה ארוכה של דאגות, היערכויות, טרחה והוצאות ללא צורך - שכן כבר הוחלט שלא להעמידו לדין.

לברר האם הוחלט על אי העמדה לדין

מן האמור לעיל ניתן להבין, שייתכן מאוד שאתם ממתנים למשפט אך למעשה אין כל כוונה להעמיד אתכם לדין. התיק כבר נסגר מזמן בגין עילה זו אחרת, ולכן מומלץ שלא להמתין להודעה הרשמית אלא לברר את העניין בעצמכם. מדובר בבירור קל ופשוט שאותו אפשר לבצע אפילו באופן עצמאי אם תגיעו לתחנת המשטרה, ותבקשו כי יוציאו לכם תדפיס של הרישום הפלילי. נכון, אם תלויים נגדכם חשדות אין זה נעים לגשת לתחנה, אך חשוב לזכור כי עצם הפנייה והבקשה להוצאת הרישום איננה מעלה או מורידה לגבי ההחלטות שיתקבלו בעניינכם.

אפשרות נוספת היא לפנות לעורך דין פלילי בעל מומחיות וניסיון עבודה עם גורמי התביעה ובית המשפט הרלוונטי. הוא יוכל לבדוק את סטטוס הטיפול בתיק שלכם מצד המשטרה וגורמי התביעה. כאמור, מדובר בפעולות פשוטות שכרוכות בעלויות זניחות, והן יכולות לחסוך לכם הרבה כאבי ראש והוצאות מיותרות.

זכות ערעור על ההחלטה שלא להעמיד לדין

במקרים בהם אכן נסגר תיק חקירה כנגד חשוד, עשוי להיגרם לעיתים עוול קשה למתלונן או המתלוננת בתיק. עקב כך, במסגרת

זכויותיהם של נפגעי העבירה, קבע המחוקק את הזכות של נפגע העבירה להגיש ערר על ההחלטה של הרשות החוקרת שלא לחקור או שלא להעמיד לדין.

על מנת להבטיח את קיומה של זכות זו, קבע המחוקק כי על רשויות החקירה והתביעה לעדכן את נפגעי העבירה בעניין ההליך שנפתח בעקבות תלונתם. כך, במקרה שהרשות החוקרת החליטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין, היא מחויבת על פי חוק למסור לנפגע העבירה הודעה בכתב על ההחלטה לסגור את התיק, תוך פירוט עילת הסגירה. על החלטה לסגור תיק קיימת לנפגע העבירה הזכות לערר. ערר זה צריך להיות מוגש בתוך 30 ימים לאחר שנמסרה למתלונן הודעה בכתב על ההחלטה שלא לחקור או שלא להעמיד לדין, אולם ניתן לבקש הארכת מועד.

כיצד ניתן למחוק את הרישום המשטרתי שנותר לאחר סגירת התיק?

מדי שנה אזרחים רבים במדינת ישראל נחקרים במשטרה בשל מגוון חשדות המיוחסים להם, כאשר בסופו של יום רק כנגד אחוז בודד מהם מוגש כתב אישום פלילי בבית משפט. אם כך, כיצד ייתכן כי בישראל לבדה למעלה ממיליון בני אדם המחזיקים ברישום פלילי? התשובה לכך פשוטה, אך מרגיזה: הכתם הפלילי לא נמחה גם מאלה שנחקרו באזהרה והתיק נגדם נסגר במשטרה בעילות של "חוסר עניין לציבור" או "חוסר ראיות". אם אתם קוראים שורות אלה ואומרים לעצמכם "זה לא צודק! הרי לא עמדה להם ההזדמנות להוכיח את חפותם ולטהר את שמם בבית המשפט" - אתם צודקים בהחלט. יחד עם זאת, ועד שהמחוקק ירים את הכפפה בנושא, רצוי לפנות לעו"ד פלילי מומחה בתחום על מנת שיעץ לכם על דרך הפעולה הטובה ביותר ויגיש עבורכם בקשה למחיקת הרישום המשטרתי או בקשה לשינוי עילת סגירה לגורם המתאים שבסמכותו להורות על מחיקת הרישום נגדכם.

אתם מוזמנים ליצור עימנו קשר בטלפון **052-6885006** או באמצעות הטופס המקוון באתר, ונשמח לסייע ולהציע לכם מענה ופתרונות מקצועיים בהתאמה אישית. הפניה אינה כרוכה בהתחייבות כל שהיא מצדכם. סודיות מלאה מובטחת.